

اعتبارسنجی در آمریکا

ریشه‌ها ، توسعه‌ها

و چشم‌اندازهای آینده

دی‌ماه ۱۳۸۴

مرکز انتشارات سازمان سنجش آموزش کشور

El-khawas, Elaine H.

خواص، ایلین

اعتبارسنجی در امریکا: ریشه‌ها، توسعه‌ها و چشم‌اندازهای آینده / ایلین خواص؛ مترجمان حسن‌رضا زین‌آبادی - [و دیگران] - تهران: سازمان سنجش آموزش کشور، مرکز انتشارات، ۱۳۸۴.

۲۵۶ ص - (انتشارات سازمان سنجش آموزش کشور: ۵۱)

ISBN : 964 - 8206 - 80 - 5 ؛ ۲۰۰۰ ریال

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.

عنوان به انگلیسی: Accreditation in the USA: origins developments and future prospects.

کتابنامه.

۱. اعتبارسنجی (کاربردی، آموزشی) - ایالات متحده. الف. زین‌آبادی، حسن‌رضا.

۱۳۵۷ - مترجم. ب. سازمان سنجش آموزش کشور. مرکز انتشارات. ج. عنوان.

۳۷۹/۱۵۸۰۹۷۲

LB۲۸۱-۱۳/۹

۱۳۸۴

۳۷۱۹۵-۸۴م

کتابخانه ملی ایران

سازمان سنجش آموزش کشور

- عنوان کتاب : اعتبارسنجی در آمریکا (ریشه‌ها، توسعه‌ها و چشم‌اندازهای آینده)
- ناشر : مرکز انتشارات سازمان سنجش آموزش کشور
- مترجمان : حسن‌رضا زین‌آبادی - مرجان سلیمی - فاخته اسحاقی - کورش پرند
- طرح جلد، حروفچینی و صفحه‌آرایی : مرکز انتشارات سازمان سنجش آموزش کشور
- لیتوگرافی و چاپ : چاپخانه سازمان سنجش آموزش کشور
- تیراژ : ۱/۰۰۰ نسخه
- چاپ اول : دی‌ماه ۱۳۸۴
- قیمت : ۲۰۰۰ تومان
- شابک: ۹۶۴ - ۸۲۰۶ - ۸۰ - ۵ ISBN : 964 - 8206 - 80 - 5

کلیه حقوق این اثر متعلق به سازمان سنجش آموزش کشور می‌باشد.

فهرست مطالب

مقدمه‌ی ناشر ۱۱

مقدمه‌ی مترجمان ۱۳

چکیده ۱۵

فصل اول : درآمدی بر اعتبارسنجی

مقدمه ۱۹

تعریف اعتبارسنجی ۲۰

ساختار اعتبارسنجی در آمریکا ۲۱

اهداف این کتاب ۲۷

فصل دوم: توسعه اعتبارسنجی : سال‌های اولیه

زمینه تاریخی ۳۴

سال‌های اولیه اعتبارسنجی منطقه‌ای ۳۹

سرچشمه‌های اعتبارسنجی برنامه ۴۴

الگوهای متداول ۴۸

فصل سوم : رویه‌های اعتباردهی بعد از دهه ۱۹۵۰ چگونه توسعه یافت؟

جمع‌آوری شواهد ۵۴

اعمال انعطاف‌پذیری بیشتر ۶۲

تضمین انصاف (بی‌طرفی) ۶۸

جمع‌بندی نظرات ۷۱

فصل چهارم : چگونه استانداردها استنتاج شدند؟

استانداردها به عنوان ویژگی‌های عملکرد مطلوب ۷۸

الحاق استانداردها به ساختار بازبینی اعتبارسنجی ۸۴

تأکید بر نتایج ۸۷

۹۰..... مرحله ترکیب استانداردها

۹۴..... جمع‌بندی نظرات

فصل پنجم: اعتبارسنجی از منظر مؤسسات آموزش عالی

۱۰۰..... مورد: دانشگاه کوچک ایالتی

۱۰۲..... بخش ۱: طراحی خود - ارزیابی

۱۰۵..... بخش ۲: انجام خود - ارزیابی

۱۱۰..... بخش ۳: اعلام داوطلبی برای بازدید از محل

۱۱۴..... بخش ۴: تصمیمات

۱۱۵..... تفسیر

فصل ششم: چالش‌های جدید اعتبارسنجی

۱۲۶..... دورنمای در حال تغییر اعتبارسنجی

۱۳۰..... قوانین جدید برای مؤسسات علمی

۱۳۴..... توافق‌های جدید با دولت

۱۳۶..... جمع‌بندی نظرات

فصل هفتم: نقش و تأثیر اعتبارسنجی

۱۴۳..... مشارکت با دولت مرکزی

۱۵۲..... ارتقای اقدامات مطلوب در مؤسسات علمی

۱۵۶..... توجه به تقاضاهای در حال تغییر

۱۵۸..... جمع‌بندی نظرات

فصل هشتم: رهنمودها

۱۶۳..... رهنمودها

۱۷۳..... منابع

پیوست‌ها

پیوست ۱: نمایندگی‌های منطقه‌ای که اعتبارسنجی مؤسسه‌ای را در آموزش عالی انجام

می‌دهند (۲۰۰۰ - ۱۹۹۹)..... ۱۷۹

پیوست ۲: نمایندگی‌های اعتبارسنجی برنامه - نمونه‌های منتخب..... ۱۸۷

- پیوست ۳: دوره‌های بنیادی توسعه نظام آموزش عالی آمریکا..... ۱۹۳
- پیوست ۴: فرایند کسب اولین اعتبارسنجی (انجمن مدارس و کالج‌های غرب)..... ۱۹۷
- پیوست ۵: شرایط اساسی صلاحیت و شایستگی (انجمن مدارس و کالج‌های جنوب، ۱۹۹۸)..... ۲۰۱
- پیوست ۶: استانداردهای اعتبارسنجی (انجمن مدارس و کالج‌های غرب، ۱۹۹۷)..... ۲۰۵
- پیوست ۷: دو مثال از استانداردهای اعتباردهی (انجمن مدارس و کالج‌های نیوانگلند و انجمن مدارس و کالج‌های جنوب)..... ۲۰۹
- پیوست ۸: تغییر اساسی: گزیده‌هایی از انجمن مدارس و کالج‌های نیوانگلند..... ۲۱۵
- پیوست ۹: پردیس‌های دانشگاه و دیگر اقدامات جایگزین - گزیده‌هایی از خط مشی‌های انجمن مدارس و کالج‌های ایالت‌های مرکزی..... ۲۲۱
- پیوست ۱۰: رهنمودهای یادگیری از راه‌دور - عناصر و مؤلفه‌های منتخب..... ۲۲۵
- پیوست ۱۱: مراحل بازمینی اعتبارسنجی مؤسسه‌ای..... ۲۳۱
- پیوست ۱۲: تاریخچه اعتبارسنجی دانشگاه کوچک ایالتی..... ۲۳۵
- پیوست ۱۳: دانشگاه کوچک ایالتی: زمانبندی برای انجام خودارزیابی اعتبارسنجی..... ۲۳۹
- پیوست ۱۴: سه رویکرد متفاوت برای انجام خودارزیابی..... ۲۴۳
- پیوست ۱۵: زمانبندی ساده برای بازدید از محل..... ۲۴۹
- پیوست ۱۶: فرایندهای بررسی کیفیت مؤسسه‌ای در پروژه بهبود کیفیت علمی..... ۲۵۳

فهرست اختصارات

- CHEA شورای اعتبارسنجی برای آموزش عالی
- C-RAC کمیته کمسیون‌های اعتباردهی منطقه‌ای
- MSA انجمن مدارس و کالج‌های ایالت‌های مرکزی
- NCA انجمن شمال مرکزی
- NCATE کمیته ملی اعتبارسنجی تربیت معلم
- NWA انجمن مدارس و کالج‌های نیوانگلند
- NEASC انجمن مدارس و کالج‌های شمال غربی
- SACS انجمن مدارس و کالج‌های جنوبی

مقدمه‌ی ناشر

سپاس بی‌کران پروردگار یگانه را سزااست که ما را خلعتِ خلقت بیاراست و توفیق خدمتگزاری بر بندگانش ارزانی فرمود و سلام و درود بر فرستادگان گرامی‌اش، به ویژه خاتم آنان و عترت پاکش خاصه امام منتظر عجل‌الله تعالی فرجه‌الشریف باد که با چراغ هدایت، راه بشریت را به سوی کمال و سعادت فروزان ساختند.

سازمان سنجش آموزش کشور به منظور تحقق اهداف و سیاست‌های خود در بخش اطلاع‌رسانی و ارائه خدمات آموزشی و کمک آموزشی مطلوب به داوطلبان آزمون‌ها و ایجاد تمرکز و ساماندهی در بخش انتشارات، تمامی فعالیت‌های خود را در زمینه‌ی انتشار کتاب‌ها و نشریات مورد نیاز جامعه، اعم از نشریات خبری و اطلاع‌رسانی و مجلات کمک آموزشی، مجموعه‌های علمی - تحقیقاتی، نتایج پژوهش‌های انجام شده در زمینه اهداف و وظایف سازمان و همچنین تولید و توزیع نرم‌افزارهای مورد نیاز داوطلبان و مجامع علمی، در قالب مرکز انتشارات متمرکز نموده است تا ضمن شناسایی دقیق نیازهای جامعه در این زمینه بتواند به شیوه مناسبی به آن پاسخ دهد و متقاضیان نیز بتوانند نیازهای خود را در زمینه‌ی یاد شده به آسانی تأمین نمایند.

کتاب حاضر که با عنوان "اعتبارسنجی در آمریکا - ریشه‌ها، توسعه‌ها و چشم‌اندازهای آینده" در اختیار علاقه‌مندان قرار گرفته است، در بردارنده‌ی واژه‌ها و اصطلاحات مربوط به حوزه ارزشیابی آموزشی می‌باشد.

از خوانندگان و صاحب‌نظران ارجمند انتظار داریم نظرها و پیشنهادهای اصلاحی خود را با ذکر مورد با این مرکز در میان بگذارند تا نسبت به اصلاحات لازم مبادرت شود.

در خاتمه شایسته است از تلاش مستمر کلیه همکاران سازمان بالاخص همکاران ما در مرکز مطالعات، تحقیقات و ارزشیابی آموزشی، اداره کل امور اداری و مالی و

چاپخانه سازمان که در خدمت به دانش و فرهنگ این سرزمین از هیچ کوششی دریغ ننموده و همواره منشاء اثر بوده‌اند تشکر نمائیم.

امید است مطالب این کتاب برای تمامی علاقه‌مندان، استادان، دانشجویان و صاحب‌نظران رشته سنجش و اندازه‌گیری و رشته‌های مرتبط با حوزه ارزشیابی آموزشی در سراسر میهن اسلامی مفید واقع شود.

مرکز انتشارات

سازمان سنجش آموزش کشور

دی‌ماه ۸۴

پیشگفتار مترجمان

تمامی نظام‌های اجتماعی به علت آن که خدمات آنها یا به‌طور مستقیم و یا غیرمستقیم مورد استفاده عموم مردم جامعه واقع می‌شود، ناگزیر از بهبود کیفیتند. تلاش جهت ارتقای کیفیت همه‌جانبه از جانب نظام‌های اجتماعی به معنای احترام گذاشتن به عنصر مقدس «مسئولیت‌پذیری» و یا «پاسخ‌گویی» می‌باشد. نظام آموزش عالی به عنوان یکی از نظام‌های مهم در پیشرفت جوامع، موقعیت حساس‌تری نسبت به سایر نظام‌ها دارد. حساسیت اجتماعی این نظام که امروزه سهم بزرگی از توجهات و دغدغه‌های والدین، کارفرمایان و تشکیلات دولتی را به خود اختصاص داده است به علاوه لزوم رقابت آن در بازار پرتحول علم و تکنولوژی، اهمیت بهبود کیفیت را در آن صدچندان کرده است. با نگاهی اجمالی به نظام آموزش عالی کشورهای پیشرفته می‌توان دریافت که این کشورها همانگونه که به گسترش کمی نظام‌های آموزش عالی خود اهمیت داده‌اند، به ارتقای کیفی و لزوم منطبق بودن آنها با استانداردهای مطلوب نیز توجه بسیار زیادی کرده‌اند. اما سنگ بنای بهبود و تضمین کیفیت، وجود سازوکاری برای آگاهی از وضعیت موجود، و حرکت به سمت وضعیت مطلوب می‌باشد. سازوکار ارزیابی و استفاده از الگوهای مختلف ارزیابی به ویژه الگوی «اعتبارسنجی» یکی از راهکارهای مهم و قابل کاربرد در حوزه نظام آموزش عالی می‌باشد. اکثر کشورهای آمریکایی، اروپایی و حتی آسیایی با استفاده از این الگو گام‌های مثبتی را در جهت تضمین کیفیت آموزش عالی خود برداشته‌اند. در میان این کشورها، کشور ایالات متحده آمریکا یکی از پیشگامان استفاده از این الگو در نظام آموزش عالی می‌باشد، که بسیاری از کشورهای دیگر از تجربیات این کشور در تدوین نظام تضمین کیفیت آموزش عالی خود بهره برده‌اند.

کشور عزیزمان ایران که امروزه به یاری خداوند متعال و همیاری و همکاری مسئولین، متخصصان و آحاد مردم پله‌های توسعه و ترقی را یکی از پس از دیگری طی می‌کند، درخصوص تضمین کیفیت نظام آموزش عالی خود نیز تمهیداتی اندیشیده است. امروزه فرهنگ ارزیابی و خودارزیابی در نظام دانشگاهی، با استقبال فراوانی

مواجهه شده است، و این حاکی از احساس تمام دانشگاهها در قبال اجتماع و احترام به «مسئولیت پذیری» و «پاسخ گویی» می باشد.

این کتاب، یک تجربه، یک آموزه و یک هدایتگر است. ولی استفاده از روند اعتبارسنجی در آمریکا به طور کامل و دقیق نه امکان پذیر است و نه منطقی. بدیهی است که ویژگی های کشور جمهوری اسلامی ایران به لحاظ های مختلف استفاده دقیق این روند را ممکن نمی سازد. حتی بسیاری از کشورهای دیگر نیز از تجربیات آمریکا استفاده کرده و نظامی منطبق و متناسب با کشور خود ایجاد کرده اند.

با توسل به حدیث گرانقدر حضرت علی (ع) که می فرماید: «لاتنظر الی من قال أنظر الی ما قال»، این کتاب آموزه های ارزشمندی را برای کشورهایی که درصدد ایجاد نظام تضمین کیفیت در آموزش عالی می باشند فراهم می کند و می تواند به عنوان یک تجربه در کنار سایر تجارب کشورهای مختلف، هدایتگر متصدیان امر تضمین کیفیت آموزش عالی جهت ایجاد یک نظام دقیق و منحصر به فرد تضمین کیفیت در نظام آموزش عالی ایران باشد. همچنین این کتاب می تواند به عنوان یک منبع درسی سودمند برای دانشجویان دوره های تحصیلات تکمیلی در رشته های مدیریت آموزش عالی، مدیریت آموزشی، برنامه ریزی آموزشی، برنامه ریزی آموزشی از راه دور، تحقیقات آموزشی و ... مورد استفاده واقع شود.

اینجانبان بر خود لازم می دانیم که رسم شاگردی را به جا آورده و از اساتید و مسؤولان محترم که در این حوزه فعالیت می کنند و در ارائه این اثر و خدمت ناقابل به ما یاری رسانده اند تشکر و قدردانی نماییم. از استاد فرهیخته جناب آقای دکتر علیرضا کیامنش هم به خاطر راهنمایی های ارزنده و هم به خاطر ویراستاری علمی این اثر، جناب آقای دکتر عباس بازرگان به خاطر زحمات بی شائبه و بی دریغ جهت بهبود کیفیت نظام آموزش عالی ایران، جناب آقای دکتر حسین رحیمی ریاست محترم سازمان سنجش، جناب آقای دکتر سید مقتدی هاشمی پرست ریاست مرکز مطالعات، تحقیقات و ارزشیابی آموزشی و همکاران مرکز مطالعات به ویژه آقای کیوان صالحی و مرکز انتشارات سازمان سنجش به ویژه جناب آقای بهمن احمدی سرپرست محترم مرکز انتشارات و سایر دوستان و همکارانی که به ما یاری رسانده اند تشکر می نماییم.

با سپاس

مترجمان

چکیده

در طی دو دهه گذشته، دولت‌های جهان سؤالات جدیدی را پیرامون کیفیت و انسجام نظامهای آموزش عالی خود مطرح نموده‌اند. این توجه جدید و حرکت عمومی به سمت نظام‌های تضمین کیفیت می‌تواند به عنوان پاسخی در قبال گسترش، پیچیدگی و تنوع روزافزون بخش آموزش عالی به منظور نزدیک شدن به آموزش عالی توده‌ای و همگانی باشد.

حکایت اعتبارسنجی در امریکا هم کهنه و هم جدید است. نمایندگی‌های اعتبارسنجی امریکا در اوایل قرن بیستم تأسیس شدند تا پاسخی بموقع به رشد روزافزون مؤسسات جدید و وسیله‌ای برای عدم قطعیت آنها بر حسب اینکه آیا با استانداردهای دانشگاهی منطبق هستند، باشند. خط‌مشی‌ها و اقدامات اعتبارسنجی بزحمت تدوین شده و نسبت به سال‌های اولیه پیچیده‌تر شده‌اند، اما مسائل و موضوعات بنیادی اعتبارسنجی همچنان مهم باقی مانده است. نمایندگی‌هایی که متصدی تضمین کیفیت هستند، باید استانداردهای قابل دفاعی داشته و فرایندهای ارزیابی شفاف و عادلانه‌ای (بی‌طرفانه) را برای رفع مسائل آموزشی دنبال نمایند. اما چنین استانداردها و فرایندهایی چگونه باید باشند؟ چگونه می‌توانند به گونه‌ای تدوین شوند که صلاحیت نظارت و ارزیابی را دارا باشند و در عین حال به گونه‌ای باشند که متناسب با مؤسسات مختلف قابلیت انعطاف‌پذیری زیادی داشته باشند؟

در سال‌های اخیر، بسیاری از خط‌مشی‌های بحث‌برانگیز اعتبارسنجی، بر استانداردهای علمی مؤسسات جدید تأکید می‌کنند؛ خصوصاً بر متصدیان آموزش از راه دور و مؤسسات غیرانتفاعی خصوصی که قابل مقایسه با مؤسسات آموزشی سستی نیستند. این خط‌مشی‌ها نشان می‌دهند که تأسیس این مؤسسات جدید علاوه بر آنکه چالش‌برانگیز است، می‌تواند به عنوان تنش‌های دائمی و متنوعی باشد که نمایندگی‌های متصدی تضمین کیفیت همواره با شایستگی و انطباق استانداردها و رویه‌های آنها مواجه می‌باشند.

این کتاب تجربه اعتبارسنجی در امریکا را تحلیل کرده و تأکید ویژه‌ای بر موضوعات و تصمیمات مرتبط با توسعه رویه‌ها و استانداردهای ارزیابی دارد. این موضوعات و تصمیمات شامل اقدامات انجام شده توسط نمایندگی‌های اعتبارسنجی در زمان‌های مختلف می‌باشد. یک مطالعه موردی نیز از تجربیات اخیر یک مؤسسه آموزش عالی در خصوص اعتبارسنجی ارائه شده است که مثال مناسبی برای تشریح نقش مؤسسات آموزش عالی در فرایند اعتبارسنجی می‌باشد.

همچنین به مسائل وسیع‌تری نیز از قبیل همکاری میان اعتبارسنجی و دولت، تأثیر الزامات اعتبارسنجی بر کارکردهای دانشگاه‌ها و مباحثاتی از قبیل نقش و تأثیر کلی اعتبارسنجی توجه شده است. به برخی از مراحل اولیه‌ای که توسط نمایندگی‌های اعتبارسنجی امریکا به منظور بررسی کیفیت آموزشی آموزشهای الکترونیکی یا آموزش از راه دور طی شده، نیز اشاره شده است.

این کتاب با مروری بر شرایط محیطی حاکم بر توسعه ابتدایی اعتبارسنجی در اوایل قرن ۲۰ آغاز می‌شود؛ دوره‌ای که ابتدا نمایندگی‌های اعتبارسنجی منطقه‌ای توسعه یافتند. سپس به تغییرات عمده در رویه‌ها و استانداردهایی که در پاسخ به گسترش سریع مؤسسات آموزش عالی در بین سال‌های ۱۹۵۰ تا ۱۹۷۰ ایجاد شده است، توجه می‌شود. در نهایت، به شیوه‌هایی که نمایندگی‌های اعتبارسنجی در دهه گذشته با موضوعاتی از قبیل شایستگی و تناسب رویه‌های خود مواجه بوده‌اند، پرداخته شده است. برخی از بحث‌ها نیز به چندین رویکرد جدید خود-ارزیابی و بازدید از محل نمایندگی‌های اعتبارسنجی مربوط می‌شود.

نمایندگی‌های تضمین کیفیت در همه کشورها در انجام وظایف خود در قبال جامعه می‌توانند انتظار مواجهه با هر نوع بحران مداومی را داشته باشند. این کتاب ممکن است آموزه‌ها و رهنمودهای مفیدی را در انجام این مسئولیت مستمر ارائه کند که از تجربیات غنی آمریکا در این حوزه ناشی شده است.